

У СРПСКОМ КУЛТУРНОМ ЦЕНТРУ 11. АПРИЛА У ОКВИРУ 50-ТОГ ЈУБИЛАРНОГ ПРОГРАМА „СКЦ СРЕДОМ”, ПРОМОВИСАНА МОНОГРАФИЈА „СТУБОВИ СРПСКЕ ПРОСВЕТЕ - СРПСКЕ СРЕДЊЕ ШКОЛЕ У ОСМАНСКОМ ЦАРСТВУ 1878-1912.”, АУТОРКЕ АЛЕКСАНДРЕ НОВАКОВ ИЗ НОВОГ САДА

СТУБОВИ НА КОЈЕ СЕ И ДАНАШЊЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ СРБА МОГУ ОСЛОНИТИ

Када говоримо и пишемо о српској историји обично из ње издвајамо догађаје попут ратова, великих битака, приче о националним јунацима и сл. О ратовима је лако писати, то су крупни догађаји, али превирања у борби за школство и просвету људи тога времена у којима је било много, условно речено, малих борби и у којима је и те како било жртава у људским животима, тешко је речима описати, а да то буде питко за читаоца. Књига **др Александре Новаков** „Стубови српске просвете - српске средње школе у Османском царству 1878-1912.“ говори управо о том делу историје српског народа на који мало ко обраћа пажњу.

„Стубови српске просвете“ плод су ауторкиног вишегодишњег истраживачког труда да сакупи богату документацију из архива, на основу које је, на занимљив и жив начин, приказала рад српских средњих школа у Призрену, Цариграду, Солуну, Скопљу, Битољу и Пљевљима између 1878. и 1912. године у време Османског царства. - Посебан значај ове књиге налазимо у њеном осветљавању тешке и истрајне борбе истакнутих појединаца за српску просвету и културу, а у циљу очувања националног идентитета. Подсећајући и опомињући нас да национални спас треба тражити у просвети и култури, књига „Стубови српске просвете“, скидајући прашину

заборава с давно утиснутих, а за данашње доба одлучујућих, трагова, оставља печат и нашем времену – рекла је на промоцији у Вуковару уредница издања **Дејана Оцић**, лексикограф у Заводу за уџбенике Србије који је и издавач ове књиге.

У књизи је на заиста импресиван начин приказано прегалаштво и пожртвован рад српских учитеља, па чак и оних неуких људи из чијег искуства и данашње генерације просветних радника могу пронаћи инспирацију и мотивацију, поготово на просторима на којима живе Срби ван Србије.

- То не треба да инспирише само просветне раднике него и цео српски народ. Данас таквих личности готово да и нема. Када сам истраживала архивску грађу о призренској Богословији наилазила сам на податке о српским средњим школама у Османском царству о којима раније ништа нисам знала. О томе у српској историографији готово да и нема помена. Сматрала сам да је врло важно да се открије живот и рад тих српских школа. Професори тих српских гимназија били су национални прегаоци у правом смислу те речи и данас би Срби заиста могли да се угледају на њих – истиче ауторка књиге **Александра Новаков** која је у Призрену завршила основну и средњу школу, провела детињство и рану младост, а из

њега на прагу зрелости отишла да би у Новом Саду уписала и завршила студије историје.

„Стубови српске просвете“ вредан је научни и издавачки подухват и према мишљењу стручњака, који су о овој књизи говорили и писали. У то нас она и сама уверава својим богатим текстуалним и илустративним материјалом. Да је вредност ове књиге запажена сведоче и два значајна признања: на Нишком сајму књига припала јој је награда „Иницијал“, а Годишњу награду Ђурђа И. Јеленића доделио јој је Архив Србије. - Књига **Александре Новаков** даје смисао тој националној борби и уређује причу, и не само причу него тај склоп догађаја који се одвијао између Берлинског конгреса и Балканских ратова. У њој видимо како су се мукотрпно подизале наше просветне институције, средње и основне школе у Османском царству. Та историја, тај простор и време Старе Србије у 19. веку код нас није довољно историјски истражен и прегнуће **Александре Новаков** даје изузетан допринос нашој националној историји – рекао је између осталог **проф. др Јован Љуштановић** говорећи на промоцији у Вуковару.

Поред ове монографије у Вуковару је

ДР. АЛЕКСАНДРА НОВАКОВ

Александра Новаков, рођена је 1973. године у Призрену. Дипломирала је, магистрала и докторирала на Филозофском факултету у Новом Саду. Стручни је сарадник Лексикографског одељења Матице српске, уредник за фотографију лексикографских издања Матице и научни секретар Српског биографског речника. Члан је Одбора Лексикографског и Рукописног одељења Матице српске. Објавила је монографију „Православна српска богословија у Призрену 1871-1890.“ 2011. године. Бројне научне радове објављивала је у тематским зборницима међународног и водећег националног значаја, као и у научним часописима. У лексикографским издањима Српски биографски речник и Српска енциклопедија написала је више од 300 енциклопедијских јединица.

представљена и књига „Листићи из даље и ближе прошлости“ Петра Костића, коју су заједнички приредили Александра Новаков и Урош Шешум. Књига је објављена поводом 165 година од рођења овог српског књижевника, а изашла је у издању Друштва пријатеља манастира Светих архангела код Призрена, 2017. године.

- Петар Костић био је ректор и Призренске Богословије и ректор Гимназије у Солуну. Радећи на прикупљању грађе о Призренској Богословији и на књизи „Стубови српске про-свете“ наилазила сам на Костићеве извештаје. Архив Србије и Архив Југославије их је пун. Прегледала сам све што је он написао. Објављивао је радове у Српској периодици од 1902. до 1934. године. То су за историјску науку јако важни радови зато што је гледао неке изворе и нека артефакта која данас уопште не постоје. Ми данас много тога не би знали о српској историји, не само на простору Призрена него уопште на простору Османског царства, да није било Листића Петра Костића – објашњава др Александра Новаков.

За проф. др Љиљану Пешикан Љуштановић књига о Петру Костићу је изузетно привлачна. - Ова књига је једна читава антологија старих српских веровања, прича, анегдота, прича из живота, песама, ту су и описи обичаја, али ме највише привукао особени менталитет који се огледа у записима Петра Костића. Та чврстина, а истовремено стишаност, то његово истрајавање без позе, без галаме, без разметања. Све што је радио и о чему је писао делује ми као једно промишљено сврсисходно делање у корист властите заједнице, а које је истовремено и дубоко хумано, дубоко људско, које није само национално већ је и високо морално и које би се на крају могло истаћи као пример једне људске хуманости, стамености, издржљивости. То је просто прича о свету какав ми данас тешко можемо и да замислимо, који је био под огромним притиском, али који је успео да опстане - рекла је проф. др Љиљана Пешикан Љуштановић која сматра да би ова књига била посебно интересантна и читаоцима у Хрватској.

- Један од учитеља о ком Костић говори са посебним поштовањем био је Никола Мусулин који је био из ових ваших крајева и који је са територије Аустроугарске прешао у Призрен и тамо наставио националну борбу. Мислим да је, уз све разлике које постоје проблематика слична. Живети с другима, остати оно што си, а опет не долазити у сукобе. Костић није био неко ко заговара сукоб, са сваким он има утисак пријатеља. Он је у свакој нацији имао пријатеља друге вере, а у исто време имао је и свест које су границе преко којих се не сме прећи и како остати оно што си. Тихо борећи се за своја права.

С. Бубало

ТАМБУРАШКИ САСТАВ „ДУНАВСКЕ ЗОРЕ“ ЗОРЕ ИЗ БОРОВА ДРУГИ НА ПРВОМ ФЕСТИВАЛУ БЕЋАРЦА „БЕЋАРАЦ ФЕСТ 2018“

БОРОВСКИ БЕЋАРИ ОКИТИЛИ СЕ МЕДАЉОМ

На првом фестивалу бећарца „Бећарац фест 2018“ одржаном у суботу 21. маја у Старој Пазови Тамбурашки састав „Дунавске зоре“ из Борова остварио је велики успех. У конкуренцији од седам оркестара Боровци су освојили друго место. Након првог круга такмичења у бараж су се пласирала три, по мишљену комисије, најбоља оркестра, а Боровци су у распевавању заузели другу позицију. Комисију су сачињавала три етномузколога.

За Дунавске зоре су наступили **Душан**

Латас, Драган Раказовић, Бојан Раказовић, Дражен Мандић, Славко Обрадовић, Антун Крухоберец и Душан Гужвић.

У програму су учествовала културно – уметничка друштва, тамбурашки оркестри и оркестри из Србије, Румуније, Мађарске, Републике Српске и Хрватске.

Фестивал су организовали Удружење крајишника из Старе Пазове и Културна заједница Крајине из Београда под покровитељством Општине Стара Пазова. **С. Б.**

Сви програми РТС-а на једном месту!

